2021-10-06

KUVAILEVAN METATIEDON ASIANTUNTIJARYHMÄN KOKOUS

Aika: 6.10.2021 klo 9.15-11.15
Paikka: KUMEAn Zoom-kokoushuone
Paikalla: Pia Backman (Åbo Akademis Bibliotek), Martin Engberg (Kansalliskirjasto), Ville Huhtala (Helsingin yliopiston kirjasto), Sirpa Janhonen (Varastokirjasto), Sini Neuvonen (Espoon kaupunginkirjasto), Silja Saarikoski (Seinäjoen ammattikorkeakoulun kirjasto), Anne-Mari Salmela (Turun yliopiston kirjasto) klo 10- , Minna Kantanen (Kansalliskirjasto), Anna Viitanen (Turun kaupunginkirjasto) ja Irina Vikman (Hämeen ammattikorkeakoulun kirjasto)
Kutsuttuina asiantuntijoina: Minttu Hurme (Kansalliskirjasto), Serafia Kari (Kansalliskirjasto), Katri Riiheläinen (Kirjastopalvelu), Heidi Ronkainen (Kansalliskirjasto)
Poissa: Katja Hyvärinen (Itä-Suomen yliopiston kirjasto), Anneli Renfors (Kansalliskirjasto)

- 1. Puheenjohtajan valinta
- 2. Edellisen kokouksen pöytäkirja
- 3. Ilmoitusasiat
- 4. Muutos sidosasutietojen merkintätapaan
- 5. MARC 21 -sovellusohje
    - 5.1 Uskonnolliset henkilöt, yhteisöt ja teokset -ohjetta päivitetty
    - 5.2 Sovellusohjeen kenttä 264: tuotanto-, julkaisu-, jakelu- ja valmistustietojen sekä copyright-vuoden tiedonlähteet
    - 5.3 Sovellusohjeen kenttä 245: nimekkeiden ja vastuullisuustietojen tiedonlähteet
    - 5.4 Yhteinen sivusto eri kuvailuryhmien ohjeistuksille 2022
- 6. Kirjastojärjestelmät
    - Aleph, Alma ja Aurora
- 7. Kirjastojen kysymyksiä
    - 1) Kysymys: Alkuteoksen nimeke 240-kentässä, Maameren tarinat
    - 2) Kysymys: Nimeke 240-kentässä, Sandman deluxe
- 8. Seuraava kokous

1. Puheenjohtajan valinta

Sini Neuvonen toimii kokouksen puheenjohtajana.

2. Edellisen kokouksen pöytäkirja

Hyväksyttiin edellisen kokouksen (22.9.2021) pöytäkirja.

3. Ilmoitusasiat

Tulevat tapahtumat - lisätietoja

- Kirjastoverkkopäivät 27.-28.10.2021
    - KUMEAn työpaja torstaina 28.10.2021 klo 9-12: Ajankohtaisia kuvailuasioita KUMEAlta

4. Muutos sidosasutietojen merkintätapaan

Kirjastokentältä tulleiden kysymysten johdosta KUMEA alkoi keväällä 2021 miettiä muutosta sidosasutietojen merkintätapaan kentässä 020 $q. KUMEAn alaisuuteen perustettiin työryhmä miettimään uusia termejä. Pienryhmään kuului aluksi myös kustannusalan edustajia. Tarve muutokseen syntyi monipuolistuvista painetun kirjan muodoista, joiden seurauksena sidosasutietoja oli usein vaikea määrittää. Muutoksessa mietittiin myös termien ymmärrettävyyttä asiakasnäkökulmasta. Tarkoituksena on selkeyttää ja yhtenäistää käytäntöjä myös kustannusalan suuntaan sekä helpottaa tietueiden poimintaa ulkomaisista tietokannoista.

Päätettiin korvata sidosasuja kuvailevat termit kansityyppejä kuvailevilla termeillä.

Takautuvia massakorjauksia ei tehdä Melindaan, koska kansityypistä ei ole varmuutta ilman käsillä olevaa julkaisua. Vanhoja tietueita voi halutessaan korjata, jos julkaisu on käsillä. Kentän 020 ohjeet päivitetään kuvailuryhmien sovellusohjeisiin. Muutoksesta kerrotaan lisää Kirjastoverkkopäivillä 27-28.10.2021.

Muutos otetaan bibliografisessa kuvailussa käyttöön 1.11.2021.

Alla olevassa taulukossa on esiteltynä uudet termit ja niiden käyttö.

Vanha termi	Uusi termi	sve	eng	Määritelmä
sidottu	kovakantinen	hårda pärmar	hardcover / hardback	Taipumaton, usein sidottu. Kovat kannet. Kovakantisen kirjan kannet ovat päällystettyä pahvia. Sisältää myös pahvisivuiset kirjat.
nidottu	pehmeäkantinen	mjuka pärmar	softcover / paperback	Taipuisa, usein nidottu. Pehmeät kannet. Pehmeäkantisen kirjan kannet ovat esim. pintakäsiteltyä paperia tai kartonkia. Sisältää myös kangaskirjat, kylpykirjat ja pehmokirjat.

rengaskirja	kierreselkä	spiralrygg	spiral-bound / comb-bound / coil bound	Sivut liitetty yhteen kierreselällä. Kierteet voivat olla näkyvillä tai peitettynä. Kierteiden materiaalina voi olla esim. muovi tai metalli. Kansi voi olla kova-tai pehmeäkantinen. Sivuja ei saa irrotettua kierreselästä.
irtolehtiä	irtolehtiä	lösblad	loose leaf book	
kotelo	kotelo	fodral	case	Aineiston säilyttämiseen tarkoitettu kotelo, josta säilytettävä tallenne on fyysisesti erotettavissa.
kansio	kansio	mapp	folder, file, portfolio, binder	Koostuu yleensä kahdesta kannesta jotka on liitetty takana yhteen. Sisältää irrallista materiaalia kuten irtolehtiä tai arkkeja, joita ei ole tarkoitettu erotettavaksi kansiosta.

Ilmoitathan KUMEAlle mikäli havaitset vanhentuneita ohjeita tämän muutoksen osalta; kumea-posti at helsinki.fi. KUMEAlle voi myös ilmoittaa kansityypeistä, joita tässä ei ole huomioitu.

5. MARC 21 -sovellusohje

5.1 Uskonnolliset henkilöt, yhteisöt ja teokset -ohjetta päivitetty

Uskonnolliset henkilöt, yhteisöt ja teokset ohjeeseen tehty korjaukset:

Vaihdettu tekstiin paremmin sopiva esimerkki:

100 1# ‡a Bailey, Ian Paull, ‡c rabbi, ‡d 1982- 100 0# ‡a Vivekananda, ‡c Swami, ‡d 1863-1902.

Poistettu virsikirja yhteisön kirjoittamista esimerkeistä (kooste, menee nimekkeelle)

5.2 Sovellusohjeen kenttä 264: tuotanto-, julkaisu-, jakelu- ja valmistustietojen sekä copyright-vuoden tiedonlähteet

Sovellusohjessa: Tiedonlähde on aineisto itse. Järjestys: päänimekkeen tiedonlähde, muu aineistoon sisältyvä tiedonlähde, muu aineistoon liittyvä tiedonlähde.

Sovellusohjeen tiedonlähteet ovat joissakin tapauksissa väärin. Korjattuna:

Tuotantotietojen tiedonlähteet tärkeysjärjestyksessä:

- tuotantopaikka: tuottajan nimen tiedonlähde, muu aineistoon sisältyvä tiedonlähde, muu aineistoon liittyvä tiedonlähde
- rinnakkainen tuotantopaikka: tuotantopaikan tiedonlähde, muu aineistoon sisältyvä tiedonlähde, muu aineistoon liittyvä tiedonlähde
- tuottajan nimi: päänimekkeen tiedonlähde, muu aineistoon sisältyvä tiedonlähde, muu aineistoon liittyvä tiedonlähde
- tuottajan rinnakkainen nimi: tuottajan nimen tiedonlähde, muu aineistoon sisältyvä tiedonlähde, muu aineistoon liittyvä tiedonlähde
- tuotantoaika: mikä tahansa lähde *aineiston ulkopuolelta otettua tuotantoaikaa ei merkitä hakasulkuihin*

Julkaisutietojen tiedonlähteet tärkeysjärjestyksessä:

- kustannuspaikka: kustantajan nimen tiedonlähde, muu aineistoon sisältyvä tiedonlähde, muu aineistoon liittyvä tiedonlähde
- rinnakkainen kustannuspaikka: kustannuspaikan tiedonlähde, muu aineistoon sisältyvä tiedonlähde, muu aineistoon liittyvä tiedonlähde
- kustantajan nimi: päänimekkeen tiedonlähde, muu aineistoon sisältyvä tiedonlähde, muu aineistoon liittyvä tiedonlähde
- kustantajan rinnakkainen nimi: kustantajan nimen tiedonlähde, muu aineistoon sisältyvä tiedonlähde, muu aineistoon liittyvä tiedonlähde
- julkaisuaika: päänimekkeen tiedonlähde, muu aineistoon sisältyvä tiedonlähde, muu aineistoon liittyvä tiedonlähde

Jakelutietojen tiedonlähteet tärkeysjärjestyksessä:

- jakelupaikka: jakelijan nimen tiedonlähde, muu aineistoon sisältyvä tiedonlähde, muu aineistoon liittyvä tiedonlähde
- rinnakkainen jakelupaikka: jakelupaikan tiedonlähde, muu aineistoon sisältyvä tiedonlähde, muu aineistoon liittyvä tiedonlähde
- jakajan nimi: päänimekkeen tiedonlähde, muu aineistoon sisältyvä tiedonlähde, muu aineistoon liittyvä tiedonlähde
- jakajan rinnakkainen nimi: jakajan nimen tiedonlähde, muu aineistoon sisältyvä tiedonlähde, muu aineistoon liittyvä tiedonlähde
- jakeluaika: päänimekkeen tiedonlähde, muu aineistoon sisältyvä tiedonlähde, muu aineistoon liittyvä tiedonlähde

Valmistustietojen tiedonlähteet tärkeysjärjestyksessä:

- valmistuspaikka: valmistajan nimen tiedonlähde, muu aineistoon sisältyvä tiedonlähde, muu aineistoon liittyvä tiedonlähde
- rinnakkainen valmistuspaikka: valmistuspaikan tiedonlähde, muu aineistoon sisältyvä tiedonlähde, muu aineistoon liittyvä tiedonlähde
- valmistajan nimi: päänimekkeen tiedonlähde, muu aineistoon sisältyvä tiedonlähde, muu aineistoon liittyvä tiedonlähde
- valmistajan rinnakkainen nimi: valmistajan nimen tiedonlähde, muu aineistoon sisältyvä tiedonlähde, muu aineistoon liittyvä tiedonlähde
- valmistusaika: päänimekkeen tiedonlähde, muu aineistoon sisältyvä tiedonlähde, muu aineistoon liittyvä tiedonlähde

Copyright-vuoden tiedonlähde:

- Copyright-vuosi: tiedot copyright-vuodesta otetaan mistä tahansa lähteestä

5.3 Sovellusohjeen kenttä 245: nimekkeiden ja vastuullisuustietojen tiedonlähteet

Lisätään sovellusohjeeseen:

- rinnakkainen päänimeke: Tiedot rinnakkaisesta päänimekkeestä otetaan mistä tahansa manifestaatioon sisältyvästä lähteestä. Jos päänimekkeen tiedot otetaan manifestaation ulkopuolisesta lähteestä, otetaan rinnakkaisen päänimekkeen tiedot samasta lähteestä.
- muu nimeketieto: muu nimeketieto otetaan samasta tiedonlähteestä kuin päänimeke
- rinnakkainen muu nimeketieto: Rinnakkainen muu nimeketieto otetaan samasta tiedonlähteestä kuin rinnakkainen päänimeke. Jos rinnakkaista päänimekettä ei ole, otetaan rinnakkainen muu nimeketieto päänimekkeen tiedonlähteestä
- päänimekkeeseen liittyvä vastuullisuustieto: päänimekkeen tiedonlähde, muu aineistoon sisältyvä tiedonlähde, muu aineistoon liittyvä tiedonlähde
- päänimekkeeseen liittyvä rinnakkainen vastuullisuustieto: Päänimekkeeseen liittyvä rinnakkainen vastuullisuustieto otetaan samasta lähteestä kuin vastaava rinnakkainen päänimeke. Jos vastaavaa rinnakkaista päänimekettä ei esiinny, päänimekkeeseen liittyvä rinnakkainen vastuullisuustieto otetaan samasta lähteestä kuin päänimeke

5.4 Yhteinen sivusto eri kuvailuryhmien ohjeistuksille 2022

KUMEAn ja Muusan MARC 21 -formaatin sovellusohjeet sekä KUMEAn ylläpitämät aineistokohtaiset RDA-kuvailuohjeet siirretään yhteiselle sivustolle Helsingin yliopiston kiwi-alueeelle. Uudistuksen tavoiteena on ohjeiden helppokäyttöisyys. Ohjeiden siirtoa valmistellaan loppuvuonna 2021 ja uusi ohjesivusto on tarkoitus julkaista vuonna 2022. Ohjeiden uudistamisesta tiedotetaan tarkemmin, kun hanke etenee. Suunnittelusivu Kuvailuyhteistyön asiakaswikissä.

6. Kirjastojärjestelmät

Aleph, Alma ja Aurora

Alephissa on ollut toistaiseksi päällä tietueita tallentaessa tapahtuvia automaattisia korjauksia, jotka päivittävät 008:n julkaisuvuositietoja (merkkipaikat 7-14) kenttien 260 ja 264 julkaisuvuositietojen perusteella. Korjaukset ovat käytössä silloin, kun Melindaan kuvaillaan Alephin kuvailukäyttöliittymällä, sekä silloin, kun tallennukset tapahtuvat Aleph X-serverin kautta (**Alma**-Melinda-kuvailuintegraatio) tai Melindan vanhan integraatiorajapinnan kautta (**Aurora**-Melinda-kuvailuintegraatio).

Automaattisten korjausten ongelmana on se, että myös niissä tapauksissa, joissa kenttään 264 on RDAn mukaisesti kirjattu aineistosta löytyvä virheellinen tieto julkaisuajasta, automaatio siirtää tiedon 008-kenttään, jonne puolestaan haluttaisiin todellinen julkaisuaika. Tämän lisäksi automaatio ei osaa käsitellä kaikkia monimutkaisempia julkaisuaikatapauksia (esim. osittain tuntemattomat julkaisuvuodet) kovinkaan luotettavasti.

KUMEAssa todettiin, että automaattikorjaus, joka tuottaa virheellistä tietoa, vaikkakin vain harvoissa tapauksissa, on syytä ottaa pois päältä. Samalla valitettavasti menetetään automaatiokorjaus niissäkin tapauksissa, joissa se olisi ollut käytännöllinen. Tilalle Alephiin laitetaan virheilmoitus, joka ilmoittaa, jos kenttien 260/264 ja 008 vuosiluvut eivät vastaa toisiaan, jolloin kuvailija muistaa päivittää 008-kentän tarvittaessa. Lisäksi Melinda-palveluissa tutkitaan mahdollisuutta saada Alephiin käyttöön automaattikorjaus, joka loisi 008-kentän julkaisuvuodet 260/264-kentän perusteella niissä tapauksissa, joissa 008-kentässä ei vielä ole vuosia merkittynä.

Melinda-palvelut tiedottavat melinda-cat -listalla, kun muutokset Alephissa on tehty.

7. Kirjastojen kysymyksiä

1) Kysymys: Alkuteoksen nimeke 240-kentässä, Maameren tarinat

Huomasin luetteloidessani, että alla olevissa Fennica-tietueissa on keskenään ristiriitaisia 240-kenttiä (kenttiin merkityt alkuteosten nimekkeet eivät ole yhtenäiset) ja kysyisin, miten ensisijainen nimeke tulisi näissä tapauksissa merkitä, jos kyse on virheestä. Yhteisniteissä itsessään ei ole mainittu yhteisniteiden alkuteosta. Selvittelyjeni perusteella ensimmäisen yhteisniteen englanninkielinen alkuteos lienee nimeltään "The Earthsea quartet" ja toisen "Tales from the Earthsea & The other wind".

VASTAUS

Selkeintä on tässä tapauksessa käyttää 240-kentässä kokoavaa yhtenäistettyä nimekettä *Romaanit* ja tarkentavaa sanaa *Valikoima*. Lisäksi analyyttiset kirjaukset 700-kenttiin ja suomennosten nimekkeet 740-kenttiin.

- **Maameren tarinat 1-4**
  ISBN: 978-951-0-33321-1
  Melinda-ID: 000974052

041 1# ‡a fin ‡h eng
100 1# ‡a Le Guin, Ursula K., ‡e kirjoittaja. ‡0 (FIN11)000069616
240 10 ‡a Romaanit. ‡k Valikoima, ‡l suomi
245 10 ‡a Maameren tarinat 1-4 / ‡c Ursula K. Le Guin ; suomentanut Kristiina Rikman.
505 0# ‡a Maameren velho -- Atuanin holvihaudat -- Kaukaisin ranta -- Tehanu.
700 12 ‡i Sisältää (ekspressio): ‡a Le Guin, Ursula K. ‡t Wizard of Earthsea, ‡l suomi. ‡0 (FI-ASTERI-N)000069616
700 12 ‡i Sisältää (ekspressio): ‡a Le Guin, Ursula K. ‡t Tombs of Atuan, ‡l suomi. ‡0 (FI-ASTERI-N)000069616
700 12 ‡i Sisältää (ekspressio): ‡a Le Guin, Ursula K. ‡t Farthest shore, ‡l suomi. ‡0 (FI-ASTERI-N)000069616
700 12 ‡i Sisältää (ekspressio): ‡a Le Guin, Ursula K. ‡t Tehanu, ‡l suomi. ‡0 (FI-ASTERI-N)000069616
740 02 ‡a Maameren velho.
740 02 ‡a Atuanin holvihaudat.
740 02 ‡a Kaukaisin ranta.
740 02 ‡a Tehanu.

- **Maameren tarinat 5-6**
  ISBN: 978-951-0-34899-4
  Melinda-ID: 000982773

041 1# ‡a fin ‡h eng
100 1# ‡a Le Guin, Ursula K., ‡e kirjoittaja. ‡0 (FIN11)000069616
240 10 ‡a Romaanit. ‡k Valikoima, ‡l suomi
245 10 ‡a Maameren tarinat 5-6 / ‡c Ursula K. Le Guin ; suomentanut Kristiina Rikman.
505 0# ‡a Kertomuksia Maamereltä – Toinen tuuli.
700 12 ‡i Sisältää (ekspressio): ‡a Le Guin, Ursula K. ‡t Tales from Earthsea, ‡l suomi. ‡0 (FI-ASTERI-N)000069616
700 12 ‡i Sisältää (ekspressio): ‡a Le Guin, Ursula K. ‡t Other wind, ‡l suomi. ‡0 (FI-ASTERI-N)000069616
740 02 ‡a Kertomuksia Maamereltä.
740 02 ‡a Toinen tuuli.

2) Kysymys: Nimeke 240-kentässä, Sandman deluxe

Sandman deluxe (Melindassa yhteensä yhdeksän osaa, joista meillä Tampereen yliopiston kirjastossa kolme ensimmäistä, kahdesta ensimmäisestä lisäpainos).
Merkintätapa tietueiden 240-kentissä vaihtelee: osassa kenttään on merkitty päänimeke "Sandman" ja osassa alanimeke (esimerkiksi kirjassa kaksi "The doll's house" ja kirjassa kolme "Dream country"). Mikähän tässä olisi oikea merkintätapa? Vai tulisiko tässä käyttää 240-kenttää lainkaan? En oikein saanut selvää, onko kyse käännöksistä, joilla on vastaavat englanninkieliset julkaisut.

Nykyisten ohjeiden (Teoksen ensisijaisen nimekkeen merkitseminen) mukaanhan 240-kenttää ei käytetä, jos näin ei ole, mutta onkohan käytäntö ollut aiemmin eri?

VASTAUS

KUMEAlla ei ole ollut aineistoa käsillä. Vanhat tietueet kuvailtu ISBD:n mukaan.

Sandman deluxe. Kirja yksi, Yösävelmiä ja alkusoittoja
ISBN: 978-88-69717-96-3
Melinda-ID: 009785522

100 1# ‡a Gaiman, Neil, ‡e sarjakuvantekijä.
240 10 ‡a Sandman. ‡n 1, ‡p Preludes & nocturnes, ‡l suomi
245 10 ‡a Sandman deluxe. ‡n Kirja yksi, ‡p Yösävelmiä ja alkusoittoja / ‡c tarina: Neil Gaiman ; taide: Sam Kieth, Mike Dringenberg, Malcolm Jones III ; suomennos: Petri Silas [ja muita].

Sandman deluxe. Kirja kaksi, [Nukkekoti]
ISBN: 978-88-68737-88-7
Melinda-ID: 008827314

100 1# ‡a Gaiman, Neil, ‡e sarjakuvantekijä.
240 10 ‡a Sandman. ‡n 2, ‡p Doll's house, ‡l suomi
245 10 ‡a Sandman deluxe. ‡n Kirja kaksi, ‡p [Nukkekoti] / ‡c [tarina: Neil Gaiman] ; [kuvitus: Mike Dringenberg ... ja muita] ; [suomennos: Petri Silas].

Sandman deluxe. Kirja kolme, Unten ihmemaa
ISBN: 978-88-3304-673-0
Melinda-ID: 015394438

100 1# ‡a Gaiman, Neil, ‡e sarjakuvantekijä.
240 10 ‡a Sandman. ‡n 3, ‡p Dream country, ‡l suomi
245 10 ‡a Sandman deluxe. ‡n Kirja kolme, ‡p Unten ihmemaa / ‡c tarina: Neil Gaiman ; taide: Kelley Jones [ja neljä muuta] ; suomennos: Petri Silas.

8. Seuraava kokous

13.10.2021 klo 9.15-11.15, etäkokous KUMEAn Zoom-kokoushuone